

Ekonomik Özgürlüğün Vergi Gelirleri Üzerine Etkisi: OECD Kurucu Ülkeleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma

The Effect of Economic Freedom on Tax Revenues: An Empirical Study on OECD Founding Members

Nazlı Keyifli¹

Öz

Bu çalışma ekonomik özgürlük endeksi ve alt bileşenlerinin vergi gelirleri üzerindeki etkisini ampirik olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma kurucu 20 OECD üye ülkeyi ve 2000-2020 dönemini kapsamaktadır. Analizde bağımlı değişken olarak vergi gelirleri (%GSYH) kullanılmıştır. Bağımsız değişken olarak ekonomik özgürlük endeksi ve endeksin alt bileşenleri olan hukukun üstünlüğü, düzenleyici verimlilik, hükümet büyüklüğü ve piyasa açıklığı endeksleri kullanılmıştır. İki aşamalı sistem genelleştirilmiş momentler metodu analizinden istifade edilerek elde edilen bulgular, ekonomik özgürlüğün ve endeksin alt bileşenlerinden düzenleyici verimlilik ve piyasa açıklığının vergi gelirlerini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilediğini; hükümet büyüklüğünün istatistiksel olarak anlamlı ve negatif etkilediğini; hukukun üstünlüğü ile vergi gelirleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Özgürlük, Vergi Gelirleri, Panel Veri.

Abstract

This study aims to empirically analyze the effect of the economic freedom index and its sub-components on tax revenues. The study covers the founding 20 OECD member countries and the period 2000-2020. The analysis tax revenues (% GDP) is used as dependent variable. The index of economic freedom and the sub-components of the index, namely rule of law, regulatory efficiency, government size and market openness, are used as independent variables. The results of the study obtained by employing Two-Stage System Generalized Moments Method analysis reveal that regulatory efficiency and market openness, which are the subcomponents of economic freedom and index, have statistically significant and positive effects on tax revenues; government size has statistically significant and negative effects; It reveals that there is no statistically significant relationship between the rule of law and tax revenues.

Keywords: Economic Freedom, Tax Revenues, Panel Data.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

JEL Codes: F15, H27, P48, C23

Submitted: 11 / 02 / 2021

Accepted: 27 / 03 / 2021

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, nazlikeyifli@gumushane.edu.tr, ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0589-8089>.

Giriş

Vergilendirme, devlet tarafından yasalara uygun olarak her bir bireyden kamu harcamalarını karşılamak üzere ekonomik güçlerine göre zora dayalı ve karşılıksız olarak elde edilen bir gelir yöntemini ifade etmektedir. Yani, vergilendirme devletin gelir elde etmesinin temel yollarından biridir. Bu yüzden, devlet adalet, savunma ve diplomasi gibi temel hizmetlerinin yanı sıra sunmuş olduğu hizmetlerin sürekliliği vergilendirme olmadan mümkün değildir (Barkoczy, 2016: 3-4). Bağımsız bir ekonomik aktör olarak devlet, kamu mülkiyetinde bulunan teşebbüsler ve sahip olduğu varlıklar üzerinden gelir elde ederken bağımsızlığın göstergesi olan vergilendirme yetkisini de kullanarak kamuya gelir aktarmaktadır. Vergilendirme ile bireylerin mali açıdan elde ettikleri gelirlerinin bir bölümünün devletin mevzuat ve idaresine göre kendilerinden alınarak toplumun ekonomik geliri haline dönüştürülmesi sağlanmaktadır. Bu durum bireylerin ekonomik faaliyetlerindeki gelişimin devletin ortaya koyduğu kurallar çerçevesinde belirlendiğini göstermektedir (Stein, 1994: 29). Diğer bir ifadeyle, devlet vergileme yoluyla ne kadar hizmet sunacağını, hangi miktar da emek istihdam edeceğini ve en önemlisi de ne yapabileceği ve ne yapamayacağını belirlemektedir (Karakurt, 2005:135).

Genel olarak, vergileme faaliyeti mükellef ile devlet veya vergilendirme yetkisi almış devlet kurumları arasında alacak ve borç ilişkisi ortaya çıkarır. Vergi, devletin kurumsal olarak var olmadığı eski çağlardan bu yana insan topluluklarında aidiyet duygusunun güçlenmesi için zaman içinde farklı görünümelerde sunulmuştur (Çalışkan ve Çınar, 2018: 101). Ancak, devlet ve bireyler arasında verginin tarihsel gelişim sürecinde birtakım anlaşmazlıklar ortaya çıkmış ve bu anlaşmazlıkların çözümü içinde vergileme teorileri geliştirilmiştir (Brautigam vd., 2008: 1). Şüphesiz, idarenin temel bir işlevi olarak görülen vergilendirme mekanizması özel kesimden kamu kesimine doğru bir kaynak aktarım işlemidir. Dolayısıyla kamu hizmetlerinde sürekliliği sağlamak, ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek ve mali denge açısından kamu geliri akışını sağlamak etkin bir vergi sisteminin varlığına bağlıdır (Şentürk, 2014:130).Böylesi bir vergi sistemi tasarlamak ve vergilendirme iklimi oluşturmak politika yapıcılarının ve ekonomi yönetiminin en temel görevlerinden biridir.

Ancak, devletlerin varlığı için vazgeçilmez bir gelir kaynağı olan vergiler toplanmaya başlandığından bu güne vergilerin elde edilmesi ile ilgili bir dizi sorunda yaşanmıştır. Bu sorunların bir kısmı verginin kaynağına, zamanına, seviyesine ilişkin iken bir kısmı da verginin ne üzerinden alınacağına ve sınıflandırılmasına ilişkin olmuştur. Dolayısıyla bu gelir kaynağı var oluş yapısı gereği ülkeden ülkeye hatta aynı ülke içinde bölgeler arasında bile farklılık gösterebilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde harcamalar üzerinden alınan vergiler yani dolaylı vergiler ağırlıkta iken gelişmiş ülkelerde ise gelir ve servet üzerinden alınan vergiler yani dolaysız vergiler ağırlıktadır (Çalcalı ve Altiner, 2019:176). Bu iki farklı vergileme türünün ülkelerde ekonomik ve sosyal sonuçları farklı olabilirken, ülkelerin sahip olduğu ekonomik ve sosyal yapının da vergileme türleri üzerinde etkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla ekonominin kalkınmasında önemli rolü olan vergi sistemi ve yapısının bu yapıları etkilemesi ve bu yapılardan etkilenmesi beklenmektedir (Ansari, 1982:1035). İlave olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak toplanan vergi gelirleri üzerinde ekonomik ve sosyal iklim de etkili olabilmektedir.

Hükümetler, ekonominin gerçeklerine ve sosyal iklime dayanarak vergi tabanını aşındırmadan vergi gelirlerini artırmak istemektedirler. Gelir, harcama ve servet üzerinden alınan vergi gelirleri devletler için en önemli gelir kaynağıdır, vergi gelirlerinin artırılması bu kaynakların etkin vergilendirilmesine bağlı olduğu kadar idarenin gayretine de bağlıdır. Ayrıca, vergi gelirlerinin artırılması ya vergilendirilebilir kaynakların çeşitlendirilmesi ya da vergi oranlarının yükseltilmesi ile mümkündür (Ade vd., 2018: 2). Ancak bu iki durumunda gerçekleştirilebilmesi kolay değildir. Çünkü vergi oranlarının yükseltilmesi toplum üzerinde vergi yükünü arttıracığından bireylerin vergi ödememe yollarını tercih etmesine neden olurken vergilendirilebilir kaynaklarında kısa vadede artırılması her zaman mümkün olmamaktadır. Yani, vergilendirmenin iktisadi ve mali sınırına ulaşılmış olabilir. Laffer eğrisi olarak ifade edilen bu durumda vergi oranı artarken belli bir sınıra kadar vergi hasılatı da artacak lakin bu sınırdan sonra vergi oranındaki artış vergi hasılatının artmasına neden olamayacak aksine azaltacaktır. Bu durum devletin vergileri zamanında tahsil edememesine ya da hiç tahsil edememesi neden olacağından bütçenin açık vermesine neden olabilir. Açığın finansmanı için hükümet borçlanma ya da para basma yollarına gidecektir. Ancak bu finansman yollarının da faiz ödemeleri ve enflasyon gibi çeşitli olumsuz sonuçları olacaktır. Hükümetler bu gibi olumsuzlukları bertaraf edebilmek için yeniden vergi gelirlerini arttırmaya ilişkin isteklerini ve buna dönük uygulamaları ortaya koyabilir, bu durumda kısır döngüye girilmesi olasıdır (Çelik, 2013:18).

Bu ve benzer olumsuzlukları ortadan kaldırmak için hükümetlerin hem ekonomik aktivitelerinin ivmelenmesini sağlayacak ekonomik iklimi oluşturmaları hem de dolayısıyla vergi tahsilatını arttırabilecek sosyal, mali ve siyasi faaliyetlere özgürlük sağlaması ya da yatırımcı güvenini tesis edecek ekonomik ve sosyal reformların hayata geçmesi daha yerinde bir uygulama olabilir. Böylelikle artan bu faaliyet alanlarına sağlanan ekonomik özgürlük sonucu vergilendirilebilir kaynaklar artacağından bu durum vergi gelirlerinin artmasına yardımcı olacak, böylelikle hükümetler daha fazla vergi tahsilatı gerçekleştirebilir. İlave olarak, küreselleşme dünyada, devletin temel işlevlerinin yerine getirilmesi için yeniden dağıtım süreçlerinin varlığını gerekli kılmaktadır.

Vergilendirme ve bu yetkinin kullanımına bağlı olarak elde edilen vergi gelirlerinin yüksekliği devletin varlığı, kamu hizmetlerinin sürekliliği ve ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi için hayati önemdedir. Bu nedenle, ekonomik

performansla vergi gelirleri arasındaki pozitif ilişki önemli olduğu kadar uygun ekonomik iklimin oluşumuna katkı yapan ekonomik özgürlüklerin vergi gelirleri üzerindeki etkisinin araştırılması da önemlidir. Literatür incelendiğinde ekonomik performans vergi gelirleri ilişkisinin farklı dönem, ülke gurupları ve ülkeler özelinde araştırıldığı görülmektedir. Ancak, ekonomik performansın yüksek gerçekleşmesine imkân sağlayan ekonomik özgürlüklerin vergi gelirleri üzerindeki etkisi daha sınırlı incelenmiştir.

Bu tespitten hareketle, çalışmanın amacı, ekonomik özgürlük endeksi ve alt bileşenlerinin vergi gelirleri üzerindeki etkisini OECD kurucu üyeleri üzerinden 2000-2020 dönemi için incelemektir. Çalışmanın literatürden farkı ve katkısı ekonomik özgürlük endeksi ve alt bileşenlerinin vergi gelirleri üzerindeki etkisini ve yönünü iki aşamalı sistem genelleştirilmiş momentler metodu analizinden istifade edilerek kurucu OECD üyeleri üzerinden ortaya koymasındadır. Çalışmanın ampirik analiz sonucundan elde edilen bulgular vergi gelirlerini olumsuz etkileyen ve dolayısıyla vergi gelirlerini arttırmak isteyen OECD kurucu 20 ülke özelinde ekonomik özgürlük endeksinin hangi alt bileşen/bileşenlerinin iyileştirilmesi gerektiğini görme imkanı vermesi nedeniyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Teorik Tartışmalar

İnsanlar genellikle vergi gelirini vergi oranlarının bir fonksiyonu olarak görürler. Bu yüzden, daha fazla vergi geliri elde etmek istenirse, vergi oranlarını artırmanın yeterli olduğunu düşünürler. Oysa gerçek o kadar basit değildir ve ekonomik büyümenin genellikle vergi gelirlerinin temel itici gücü olduğu kabul edilir (Lunden, 2014). Yani, vergi gelirleri arttığında ekonominin iyi gittiği, vergi gelirleri düştüğünde ise ekonominin kötü performans gösterdiği söylenebilir.

Ekonomik büyümeyi artırdığımızda vergi gelirleri artar. Bunun için ekonomik büyümeyi belirleyen ekonomik faktörlere ilişkin vergileri, yani yatırımlar üzerindeki vergileri sınırlayarak büyüme sağlanabilir. Sosyal refah ve ekonomik büyümeyi maksimum kılacak vergi geliri için optimal vergi oranı nedir sorusu tartışılan bir husustur. Adam Smith, vergilendirmeyi hükümeti ayakta tutmanın bir yolu olarak görürken, David Ricardo, üretim faktörlerinin (emek ve sermaye) bir parçası olarak kamu hizmetlerini finanse etmek için (kısmen) gerekli olan sermaye vergisi için gerekçe olarak değerlendirmiştir. Ayrıca, literatürde, vergilendirme ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmak için çeşitli akademisyenler ve araştırmacılar tarafından kullanılan ve tartışılan *optimal vergilendirme teorisi*, *dışsal büyüme teorisi* ve *içsel büyüme teorisi* olmak üzere üç ana teori vardır (Maganya, 2020:207-208). Optimal vergilendirme teorisi, belirli ekonomik koşullar altında piyasa dengesindeki bozulma ve verimsizliği azaltan bir vergi tasarlamayı öngörür. Bu teori, toplumun refahını maksimum kılacak vergi oranını seçmeyi gerekli kılar, bu oran vergi gelirlerini de maksimum kılan orandır. Dışsal büyüme teorisi ya da neoklasik büyüme teorisi, hükümetin maliye politikası eyleminin (vergilemenin) ekonominin uzun dönemli büyümesi üzerinde herhangi bir etkisi olmayacağını fakat ekonomik büyümedeki herhangi bir değişikliğin emek, sermaye ve sermaye gibi temel üretim faktörleri üzerinde pozitif etkisi olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte, neoklasik çerçevede, hükümet tarafından yüklenen vergiler tasarruf oranını ve dolayısıyla yatırımı etkiliyorsa büyüme üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir. İçsel büyüme modeli ise, teknolojik gelişmelerin, neoklasik büyüme modelinin açıklayamadığı uzun dönemli ekonomik büyümenin temel belirleyicisi olarak görür. Dolayısıyla, teknolojik ilerleme, içsel büyüme modellerinde içsel hale gelen bir faktördür.

Sürdürülebilir ekonomik büyüme, hükümetlerin, ekonomik, mali ve sosyal amaçlarına ulaşmada oldukça önemlidir. Büyümeyi sürdürülebilir kılmak ise uygun yatırım ortamının sağlanmasına ve istikrarlı bir ekonomiye bağlıdır. Bu bağlamda, maliye politikası ekonomik büyümeyi teşvik etmede hükümetlerin elindeki çok önemli bir araçtır (Babatunde vd., 2017:16). Maliye politikasının önemli bir politika aracı vergilerdir. Pek çok ekonomist vergi gelirlerinin bir ülkenin büyümesine katkıda bulunan en önemli faktörlerden biri olduğuna inanılmaktadır. İlave olarak, ülkelerin büyümeyi teşvik etmek ve dolayısıyla yüksek düzeyde vergi geliri elde etmek için gerekli sosyal ve fiziksel yapıyı geliştirmek için istikrarlı ve öngörülebilir bir mali ortamın tesisi de oldukça önemlidir.

Vergilendirme ve ekonomi etkileşim halindedir. Bir ekonominin koşulları, büyüme hızı ve yapısı, geliri, büyüme oranını ve vergilendirmenin yapısını etkiler. Vergilendirme aynı zamanda ekonomik büyümeyi, yapısal uyumu ve refahı yükseltmede destekleyici role sahiptir (Lin ve Jia, 2019:1). Vergi gelirleri ve yapısı, ekonomik büyüme ile önemli ölçüde bağlantılıdır. Literatür, genel olarak ekonomik faaliyetlerin verimliliğinin vergi gelirlerini arttırıcı bir özelliğe sahip olduğuna işaret etmektedir. Bunun altında yatan gerekçe ise ekonomik büyümenin vergi gelirinin verimliliği üzerinde önemli bir etkisinin olmasıdır (Fasotanti, 2013:3). Bir ülkenin ekonomik büyümesi ise ülkenin ekonomik serbestleşme derecesiyle yakından ilişkilidir. Ülkenin ekonomik serbestleşme derecesi ise ekonomik özgürlük endeksiyle ortaya koyulmaktadır. Dolayısıyla bir ülkenin ekonomik özgürlüğü ne kadar artarsa ekonomik refahı aynı oranda artış gösterir ve ekonomik gelişmenin bir fonksiyonu olan vergi gelirleri de buna bağlı olarak artar. Bu çerçevede vergi gelirleri artışının ülkenin ekonomik özgürlük derecesiyle ilişkili olabileceği varsayılmaktadır (Alabele, 2018:620). Diğer bir ifadeyle, devletin mal ve hizmet üretimi ve tüketiminde kısıtlayıcı bir müdahalesinin olmaması olarak tanımlanan ekonomik özgürlüğün kamu hizmetlerinin finansmanı için ihtiyaç duyulan vergi gelirleriyle ilişki olabileceğidir (Chafuen ve Guzmán, 2000:53).

Literatürde ekonomik özgürlüğe ilişkin farklı tanımlamalar yapılmıştır. Ancak genel anlamda ekonomik özgürlük, ekonomik yapı içinde devletin hacminin küçük olması, piyasada serbest rekabetin olması, regülasyonların sayısının az olması ve özel mülkiyetin korunmasını ifade etmektedir (Yalçın, 2006: 24). Öyle ki temellerini liberal düşünceden alan ekonomik özgürlük yakın geçmişe özgü bir kavram olmayıp, kökleri oldukça eskilere, Adam Smith dönemine kadar uzanmaktadır.

Pek çok çalışmanın ortaya koyduğu gibi ekonomik özgürlük endeksinin yüksek olduğu ülkelerde rekabet gücünün arttığı, gelir, istihdam, eğitim gibi göstergelerin düzeldiği ve vergi performansı üzerinde önemli bir etkiye sahip olan yolsuzluk unsurunun azaldığı tespit edilmiştir (Quazi, 2007; Şahin, 2016; Feldmann, 2016; Güney, 2017). Dolayısıyla ülkenin sosyo-ekonomik yapısındaki verimlilik ekonomik özgürlükle birlikte artacağından bu durum vergi gelirlerini de olumlu yönde etkileyecektir. Şüphesiz bu durum ekonomik olarak daha özgür olan ülkelerin özgür olmayan ülkelere daha fazla vergi geliri elde edebileceği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla vergi gelirleri üzerinde ekonomik özgürlüğün doğrudan ya da dolaylı etkisinin olduğu söylenebilir. Kısacası, bir ülkenin ekonomik özgürlüğündeki artış büyüme performansı dolaylı olarak da toplanan vergi gelirlerini olumlu etkilemektedir.

Ekonomik performansın yükseltilmesi dolayısıyla yatırım yapılabilir bir iklim için istikrar kadar buna imkân veren ekonomik özgürlükler de önemlidir. Bu iklim ülkenin reel yatırım çekmesini sağlayabileceği gibi yüksek vergi geliri potansiyelini de realize edeceği için ekonomik ve sosyal amaçlar için kaynak da sağlayacaktır. Bu yüzden, ülke kalkınması ve refahı için de pozitif etkiye sahiptir. Bunun için verginin tarafı olan aktörlerin uyum içinde çalışması hareket etmesi gerekir. Böyle bir uyum olabilmesi için hukuk düzeninin taraflarının hak ve yükümlülüklerini garanti altına alması gerekir. Bu çerçevede ekonomiye güveni artıran ve yatırımları/yatırımcıyı koruyan ekonomik düzenlemeler yanında mülkiyet hakkı güvenliğinin ve sözleşme güvenliğinin temin edilmesi de önemlidir. Piyasa mekanizmasını işler kılan bu dinamikler ekonomik aktörler açısından hayattır. Dolayısıyla ekonomik özgürlük ortamının ve bu özgürlüğü koruyan kurumların varlığının güçlenmesiyle toplumun geneli açısından refah imkânları da güçlenmiş olacaktır. Bir toplumda bireylerin özgürce tercihlerini gerçekleştirmesi, özel mülkiyetin muhafazası ve sözleşme güvenliğinin temininin varlığı o toplumda ekonomik özgürlüklerin ileri düzeyde olduğunun göstergeleridir ve uygun yatırım ortamı açısından da gereklidir (Bahtiyar ve Odabaşı, 2020: 141).

Öte yandan, literatür, ekonomik özgürlüğün alt bileşenlerinin de hem ekonomik performansı hem de bir ülkenin vergi gelirlerini etkilediğini göstermektedir. Örneğin, ülkede yatırım özgürlüğü temin edildiğinde ülkeye daha fazla yatırım yapılır. Hükümetlerde artan yatırım sayesinde gelirleri artan şirketlerden daha fazla kurumlar vergisi ve istihdam edilen kişilerden de daha fazla gelir vergisi elde edebilmektedirler. Dolayısıyla bir ülkede yatırım özgürlüğündeki artış ilgili ülkenin vergi gelirlerini arttırabilmektedir (Quazi:2007:330). Ekonomik performansı ve dolayısıyla vergi gelirlerini etkileyen bir ekonomik özgürlük bileşeni ticaretin serbestleşmesi ve ekonominin dışa açıklık derecesidir. IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarca önerilen programlarla birlikte 1980'lerden bu yana pek çok ülke serbest ticarete ilişkin politikalara kaymaya başlamıştır. Ülkelerde ticaretin serbestleşmesiyle beraber ithalat vergileri, kotalar, ithal ve ihraç edilen malların gümrük vergileri kısmen kaldırılacağından ilk etapta bu durumun vergi gelirlerini azaltacağı düşünülse de artan ticaret hacmi sayesinde vergi gelirlerinin olumlu etkileyeceği ifade edilebilir (Jaffri, vd., 2015:320). Ekonomik özgürlüğün diğer bir alt bileşeni finansal özgürlüğünde vergi gelirleri üzerinde olumlu etkisi bulunmaktadır. Finansal olanakların genişlemesi, sermaye birikimini, teknolojinin yayılmasını ve kaynakların tesisini kolaylaştırarak ekonomik büyümeyi uzun dönemde arttırıcı özellik göstermektedir (Miller vd., 2018:15). Bu durum; ekonomik büyümedeki ilerlemenin vergi gelirlerini arttırması, refah getiren ekonomik büyümenin ülkeye yeni yatırımlar sağlayarak mal ve hizmet talebini arttırarak vergi matrahının genişlemesi ve son olarak da verginin tahsilini ve takibini kolaylaştırarak vergi gelirlerini arttırabilmektedir (Nnyanzi vd., 2018: 93).

Ekonomik özgürlük alt bileşenlerinden bir diğeri olan düzenleyici verimlilik kriteri de vergi gelirleri üzerinde etkili olabilmektedir. Düzenleyici verimlilik kriterlerinden olan emek özgürlüğü ve parasal özgürlüğün ekonomik büyüme ve vergi gelirlerini etkilediği literatürce tespit edilmiştir (Cebula ve Clark; 2014; Sucu; 2017). Örneğin, firmaların ve işçilerin devlet dayatması olmadan serbestçe etkileşimde olduğu bir piyasada ekonominin daha üretken ve verimli olacağı dolayısıyla da bu durumun vergi gelirlerini olumlu yönde etkileyebilecektir. Bunlara ek olarak, ekonomik özgürlük bileşenlerinden hukukun üstünlüğü bileşenleri de vergi gelirlerini etkileyebilecektir. Hukuk üstünlüğü hem yatırımların hukuken korunmasını sağladığı gibi rüşvet ve yolsuzluğa fırsat sağlayan gereksiz ve aşırı hükümet müdahalelerinin azaltılmasına da imkân sağladığından doğrudan vergi gelirlerini etkileyebilecektir. Dolayısıyla yatırımların güvenliği ve mülkiyet haklarının hukuken güvence altına alınması ekonomik açıdan özgürlüğü arttıracağından ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkileyecektir (Huandy ve Orviska, 2015). İlave olarak, mülkiyet hakları özgürlüğü ile birlikte girişimcilik faaliyetleri artacağından bu durum vergi mükelleflerinin performansına katkı da sağlayabilmektedir (Alabele, 2018:613).

Şüphesiz, ekonomik özgürlüğün ölçümü konusunda alternatif yöntemler mevcuttur. Lakin bu yöntemlerin hiçbiri mükemmel olmayıp bünyesinde pek çok artılar ve eksiler barındırmaktadır. Ayrıca, bunların sonuçları çok benzerlik göstermektedir. Günümüzde, ekonomik özgürlük ölçümü üzerine uluslararası geçerliliği bulunan üç farklı endeks vardır. Bunlar; i. Kanada kökenli Fraser Enstitüsü tarafından yayımlanan "Dünya Ekonomik Özgürlük Endeksi", ii. ABD kökenli Freedom House Vakfı tarafından yayımlanan "Özgürlük Evi Endeksi" ve iii. ABD kökenli Heritage Foundation'ın Wall Street Journal ile

birlikte hazırladığı “Ekonomik Özgürlük Endeksi”dir (Acar, 2010:11). Sonuç olarak ekonomik özgürlük kavramı 1990’lı yıllardan bu yana ülkeler arası gelişmişlik farklarının nedenleri arasında gösterilmektedir. Ancak, ekonomik özgürlük soyut bir kavram olması nedeniyle ülkeler arası karşılaştırmalar için net bir şekilde ortaya koyulması gerekmektedir. Dolayısıyla yukarıda bahsi geçen uluslararası kuruluşlar tarafından yayımlanan endeksler ekonomik özgürlüklerin karşılaştırmasına imkân sağlayarak ekonomik özgürlüklerin başta vergiler olmak üzere temel makroekonomik göstergeleri nasıl ve ne yönde etkilediğine ilişkin çalışmaları ortaya çıkarmıştır.

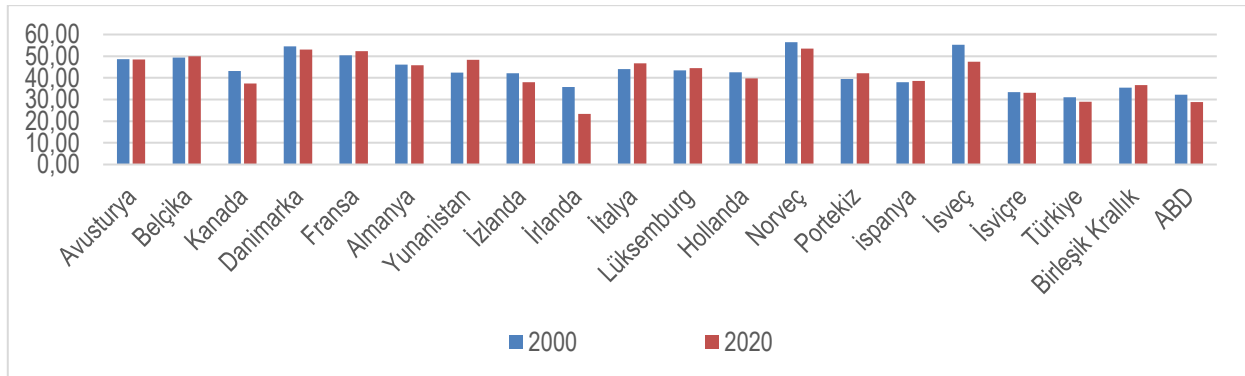
2. Kurucu OECD Ülkelerine İlişkin Betimleyici Değerlendirme

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra büyük yıkıma uğrayan Avrupa’nın yeniden inşasını sağlamak amacıyla ABD ve Kanada’nın desteğiyle ve Marshall Planı çerçevesinde kurulmuş olan Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (OEEC)’nin devamı olarak 1961 tarihinde 20 ülkenin² katılımıyla kurulmuştur. Uluslararası ekonomik bir örgüt olan OECD, 2020 yılı itibarıyla de 37 üye ülkeye sahiptir (Dışişleri Bakanlığı, 2020). OECD, NATO’nun ekonomik bir karşılığı olarak kurulmuş olup üye ülkelerde sürdürülebilir ekonomik büyüme ve istihdam sağlanmasını, üye ülkelerin gelişen ve değişen yaşam standartlarını yakalamasını amaçlamaktadır. Ayrıca örgüt, Dünya Ticaret Örgütü ve Uluslararası Para Fonu gibi uluslararası ticaretin serbestleşmesinde yaptırım gücüne ve özel görev alanına sahip olmasa da üye ülkeler için uluslararası ticarete önemli bir yol gösterici niteliğe sahiptir (Karluk, 2014:77).

Şüphesiz dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi birçok OECD üyesi ülke istihdam, sürdürülebilir büyüme ve kalkınma, bütçe açıklarını minimize etme gibi ekonomik faaliyetleri kontrol edebilmek adına etkin bir vergi politikası uygulamayı amaçlamaktadır (Bujang, vd. 2013:165). Vergi yapısı OECD ülkeleri arasında farklılık göstermesine rağmen vergiler genel itibarıyla gelir üzerinden alınan (kişisel ve kurumsal), harcamalar üzerinden alınan, servet üzerinden alınan ve sosyal güvenlik primlerinden oluşmaktadır. OECD ülkeleri genelinde 2008 küresel krizin etkisiyle de vergi gelirleri içinde kişisel gelir vergisinin payında azalmalar meydana gelirken (1990’da %9,7, 2000’de %8,7 ve 2010’da %7,6) sosyal güvenlik primleri ve kurumlar vergisi paylarında artışlar olmuştur. Söz konusu ülkelerde toplam vergi gelirleri içinde gelir verginin ortalama payı 2017 yılından bu yana 0,4 puan artmıştır. Bu büyük ölçüde, toplam vergi gelirlerinin 2014 ve 2015 yıllarında %9,2’si, 2016’da %9,4’ü, 2017’de %9,7’si ve 2018 yılında %10 olan kurumlar vergisi payının artışından kaynaklanmaktadır. Ancak, bu durum 2007’de toplam vergi gelirlerinin %11,5’i olarak kaydedilen kurumlar vergisinin en yüksek payından hala daha düşük olduğu görülmektedir (OECD, 2018:67). Ancak, OECD ülkelerinde gelişmekte olan ülkelere nazaran vergilendirilecek çok sayıda büyük şirketlerin varlığına işaret etmektedir (Bujang, vd.: 2013:167).

OECD ülkelerinde 2018 yılında toplam vergi gelirleri içinde en büyük payı %25,7 ile sosyal güvenlik primleri oluşturmaktadır. Kişisel gelir vergileriyle (%23,5) birlikte bu iki gelir türü vergi gelirlerinin hemen hemen yarısına tekabül etmektedir. Toplam vergi gelirleri içinde katma değer vergisi %20,4’ünü, diğer tüketim vergileri %12,3’ünü ve emlak vergileri de %5,6’sını oluşturmaktadır. Söz konusu ülkelerde 2019 yılında ise vergi gelirlerinin GSYH içindeki payı 2018 yılına nazaran %0,1 puan azalarak %33,8 olarak gerçekleşmiş olup 2019’da üye ülkeler arasındaki dağılımda vergi gelirlerinin GSYH içindeki payında en yüksek ülke %46,3 ile Danimarka iken %23,36 oranıyla İrlanda son sırada yer almaktadır (OECD, 2020:10).

Yaşanan birçok küresel krize rağmen söz konusu ülkelerinin vergi konusundaki başarısını daha net ortaya koyabilmek amacıyla Şekil 1’de kurucu 20 OECD ülkesinin vergi gelirlerinin GSYH içindeki payları gösterilmektedir.

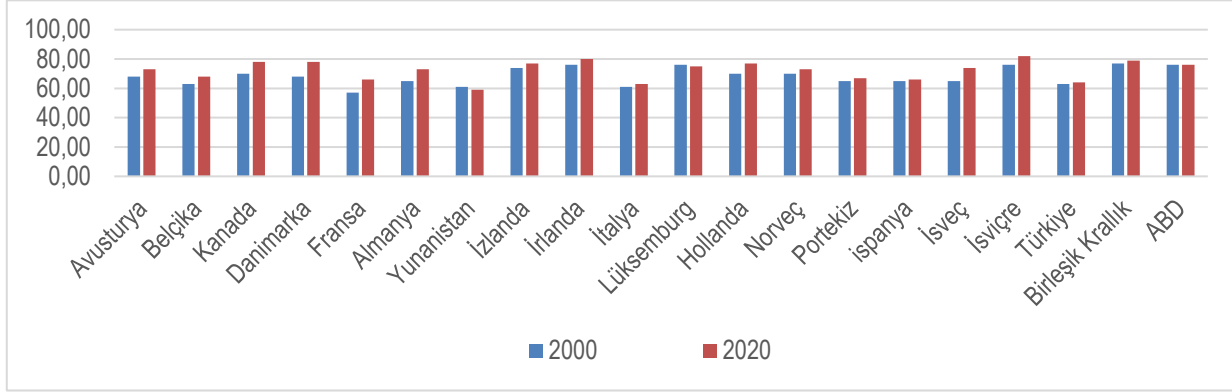
Şekil 1. Ülkelerin Vergi Gelirleri (%GSYH)

Kaynak: IMF, 2020 veri tabanından yazar tarafından oluşturulmuştur.

²ABD, Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Kanada, Fransa, Hollanda, Lüksemburg, İtalya, İrlanda, İngiltere, İspanya, İsveç, İsviçre, İzlanda, Norveç, Portekiz, Türkiye ve Yunanistan.

Şekil 1'de kurucu 20 OECD üyesi ülke arasında en yüksek vergi toplama başarısına sahip olan Norveç iken en düşük ülke Türkiye olduğu görülmektedir. Kanada, İrlanda, Hollanda, İsveç ve ABD ülkelerinde vergi gelirlerinin yıllar itibariyle azaldığı; Belçika, Fransa, Yunanistan, İtalya, Portekiz ve Birleşik Krallık 'ta arttığı görülmektedir. Kurucu ülkeler arasında yıllar itibariyle vergi gelirlerinde değişiklik olmayan ülkeler ise Avusturya, Almanya ve İsviçre'dir.

Şekil 2'de, kurucu 20 OECD ülkesinin ekonomik özgürlük değerleri yer almaktadır. Yunanistan ve Lüksemburg dışında yıllar itibariyle ülkeler genelinde ekonomik özgürlük değerlerinde artış olduğu görülmektedir. Genel olarak incelendiğinde ise bu ülkeler içinde 2020 yılında 2000 yılına göre Kanada, Danimarka, Fransa, Almanya, Hollanda, İsveç ve İsviçre'de ekonomik özgürlük değerlerinde önemli artış olduğu görülmektedir. Öte yandan, ekonomik özgürlük çeşitli kurumlar tarafından farklı şekillerde ölçülse de benzer sonuçlar verdiği görülmektedir. Örneğin, Dünya Ekonomik Özgürlük Endeksi ve Özgürlük Evi kuruluşlarının ölçümünde de sırasıyla Kanada (8,26-98), Danimarka (8,05-97), Almanya (7,87-94), İrlanda (8,14-97), Norveç (7,72-100), İsveç (7,67-100), İsviçre (8,42-96), Birleşik Krallık (8,16-93) ve ABD (8,34-83) ülkelerinde ekonomik özgürlüğün yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Ülkelerin Ekonomik Özgürlük Değerleri

Kaynak: The Heritage Foundation, 2020 veri tabanından yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bugün, aynı zamanda, OECD'ye üye birçok gelişmiş ülke, kısa vadeli ve uzun vadeli borçlarını geri ödemekte sorun yaşamakta ve bütçe krizinden önemli düzeyde etkilenmektedirler. Bu nedenle, hükümetler finansal piyasaların artan denetimine maruz kalmakta ve bu nedenle kamu bütçelerini konsolide etmek zorunda kalıyorlar. Kamu maliyesi krizi ise kamu harcamalarını azaltma ve vergileri veya vergi gelirlerini artırmak gibi iki somut kanalla çözülür (Macek, 2014:310). Bu nedenle, bu makalenin amacı, 2000-2020 dönemi için OECD kurucu ülkeleri üzerinden ekonomik özgürlüklerin vergi gelirleri üzerindeki etkisini değerlendirmektir.

3. Literatür Taraması

Kamu harcamalarının finansmanı genellikle bütçe gelirin en önemli bölümünü temsil eden vergi gelirlerinin varlığına bağlıdır. Vergi gelirlerinin belirleyicileri konusunda ise literatür oldukça zenginleşmiş ve çeşitlenmiş durumdadır. Özellikle; enflasyon, ekonomik büyüme, kişi başına düşen gelir, küreselleşme, ticari açıklık gibi makroekonomik değişkenler ile vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların sayısı oldukça fazladır (Ansari (1982); Leuthold (1991); Ghura (1998); Tanzi ve Davoodi (2000), Chaudhry ve Munir (2010), Dioda (2012), Addison ve Levin (2012); Javid ve Arif (2012); Muibi ve Sinbo (2013); Karagöz (2013); Castro ve Camarillo (2014); Andrejovská ve Puliková (2018) ve Basherr vd. (2019)).

Ülkelerin vergi geliri elde etmede güçlük çektiği, vergi gelirlerinin seviyesinin yıllardır değişmediği gerçeği ülkeleri ve araştırmacıları yeni arayışlara itmiştir. Bununla birlikte, vergi sisteminin yapısı, vergi kompozisyonu, vergi indirimleri, vergi yükü ve vergi sisteminin diğer özellikleri yalnızca iktisatçılar arasında değil, aynı zamanda diğer profesyoneller ve halk arasında da geniş tartışma ve polemiklerin konusudur (Macek,2014:309-310). Bu çerçevede ekonomik performans ve dolayısıyla makroekonomik değişkenler ile vergi gelirleri arasındaki ilişkinin yanında ekonomik performansı yükselten ekonomik özgürlüklerin de vergi gelirleri üzerindeki etkisinin araştırılması önem arz etmiştir. Yani, vergilendirme performansı incelenirken sadece geleneksel faktörlerin değil ekonomik özgürlük gibi geleneksel olmayan faktörlerin etkisinin de araştırılması gerekir. Ekonomik özgürlüğe ilişkin literatür değerlendirildiğinde çalışmaların genel itibariyle ekonomik özgürlük ile ekonomik büyüme üzerine odaklandığı tespit edilmiştir (Razmi ve Refaei, (2013); Piątek vd., (2013); Tunçsiper ve Biçen, (2014); Kacprzyk, (2016); Saha vd., (2017) ve Gövdeli, (2018)). Lakin, tespit edilebildiği kadarıyla bu çalışmanın konusunu oluşturan ekonomik özgürlük endeksi ve alt bileşenlerinin vergi gelirleri üzerindeki etkisini ele alan literatür oldukça sınırlıdır. Vergi gelirleri ile ekonomik özgürlük arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar aşağıda verilmiştir.

Egger ve Winner (2004) çalışmalarında ekonomik özgürlük ve vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışma gelişmiş ve az gelişmiş 46 ülke ve 1980-1997 dönemini kapsamaktadır. EKK analizinden elde edilen bulgulara göre ekonomik özgürlüğün vergi gelirlerini arttırdığı ekonomik özgürlükteki artışın özellikle kurumlar vergisi gelirlerinde 0,04 birimlik artış sağladığı tespit edilmiştir.

Sameti ve Shahchera (2006) ekonomik büyüme, ekonomik özgürlük ve vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi ampirik olarak araştırmışlardır. MENA ülkeleri üzerine yapılan çalışma 1980-2002 dönemini kapsamaktadır. Ampirik analiz sonucuna göre ekonomik özgürlük ile vergi gelirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Mahon Jr. (2014) tarafından 1995-2008 dönemini kapsayan çalışmada, 33 OECD üyesi ülkede ekonomik özgürlük ve vergi gelirleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yapılan ampirik analiz sonucunda ekonomik özgürlük ile vergi gelirleri arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Özmen (2016) çalışmasında vergi gelirlerini etkileyen faktörleri araştırmıştır. Çalışma BRIC-T ülkelerini ve 1996-2013 dönemini kapsamaktadır. FMOLS ve DOLS tahmincilerinden yararlanılarak yapılan analiz sonucuna göre ekonomik özgürlük vergi gelirlerini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilemektedir. Ekonomik özgürlükteki %1'lik artış vergi gelirlerini %0,33 arttırmaktadır.

Alabede (2018) tarafından 2005-2012 dönemini kapsayan çalışmada, 42 Sahra altı Afrika ülkesinde, ekonomik özgürlük bileşenleri ile vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. FGLS tekniği kullanılarak yapılan analiz sonucuna göre ekonomik özgürlük ve yatırım özgürlüğü, mülkiyet özgürlüğü, finansal özgürlük, yolsuzluk, çalışma özgürlüğü, iş özgürlüğünün vergi gelirlerini olumlu etkilediği tespit edilmiştir.

Tekin vd. (2018) çalışmalarında 63 ülkenin verilerini kullanarak ekonomik özgürlük ile vergi kaçakçılığı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çoklu regresyon yöntemi kullanılarak yapılan analiz sonucuna göre ekonomik özgürlük değişkeni ile vergi kaçakçılığı arasında negatif bir ilişki bulunmuşlardır. Yani ülkelerin ekonomik özgürlük değerlerindeki artışın vergi kaçakçılığını azaltacağından ülkelerin vergi gelirlerinin artacağını belirtmişlerdir.

Bahtiyar ve Odabaş (2020) ekonomik özgürlük ve vergi gelirlerini belirleyen diğer faktörler ile vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlar. 32 OECD ülkesi üzerine yapılan çalışma 1996-2016 dönemini kapsamaktadır. FMOLS ve DOLS tahmincileri kullanılarak yapılan analiz sonucunda ekonomik özgürlük ve vergi gelirleri arasında uzun dönemli ilişki bulunmuştur.

Kutbay (2020) tarafından 1995-2017 dönemini kapsayan çalışmada, E7 ülkelerinde, ekonomik özgürlük alt bileşenleri ile vergi gelirleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. EKK tahmincisi kullanılarak yapılan analiz sonucuna göre düzenlemelerin verimliliği, hukukun üstünlüğü ve piyasa açıklığı ile vergi gelirleri arasında pozitif ilişki hükümet büyüklüğü ile vergi gelirleri arasında ise negatif bir ilişki bulunmuştur.

Öte yandan, literatürde ekonomik özgürlüğün alt bileşenleri ile vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalarda mevcuttur. Örneğin; Ajaz ve Ahmad (2010) yapısal ve kurumsal değişkenlerin vergi gelirleri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Gelişmekte olan 25 ülke üzerine yapılan çalışma, 1990-2005 dönemini kapsamaktadır. GMM analizi kullanılarak yapılan analiz sonucuna göre kamu endeksinin vergi gelirlerini pozitif etkilediği; yolsuzluğun ise negatif etkilediği bulunmuştur. Cebula (2011) tarafından 2003-2007 dönemini kapsayan çalışmada OECD ülkelerinde ekonomik özgürlüğün alt bileşenlerinden olan mülk özgürlüğünün yatırımcıları ekonomiye çekerek ilgili ülkelerde girişimci faaliyetlerini artırarak ekonomik gelişmeyi ve kalkınmayı sağlayacağı tespit edilmiştir. Bu durumun ülkelerin vergi gelirlerini arttıracığı belirtilmiştir.

Nezhad vd. (2016) çalışmalarında, ticaretin serbestleşmesinin vergi gelirleri üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışma gelişmiş ve gelişmekte olan 83 ülke ve 1990-2012 dönemini kapsamaktadır. Genelleştirilmiş Momentler Metodu tahmincisi kullanılarak yapılan analiz sonucuna göre ülkelerin ticaret serbestleşmesinin vergi gelirlerini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilediği bulunmuştur. Ticaret serbestleşmesi ile vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi ele alan çalışma Sokolovska (2016) tarafından yapılmıştır. Çalışma 104 ülkeyi ve 2012 dönemini kapsamaktadır. Yatay kesit analizi sonucuna göre düşük ve düşük orta gelirli ülkelerde ticaret özgürlüğünün uluslararası ticaret vergilerini negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Arif ve Rawat (2018) yolsuzluğun vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi ampirik olarak araştırmışlardır. Gelişmekte olan 10 ülke üzerine yapılan çalışma 2001-2015 dönemini kapsamaktadır. Yapılan analiz sonucuna göre yolsuzluğun düşük olduğu ülkelerde vergi gelirleri tahsilatının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Miller vd. (2018) çalışmalarında ülkelerin ekonomik özgürlükleri arttıkça firmalar için bu ülkelerin çekici hale geldiği ve bu durumun söz konusu ülkelerde vergi tahsilatını arttırdığını savunmuşlardır. Ayrıca, yüksek iş özgürlüğü inovasyonu ve girişimcilik faaliyetlerini artırıp iş yapma maliyetini düşüreceğinden bu durum vergi gelirleri tahsilatını olumlu yönde etkileyeceği savunulmuştur.

Bayar ve Çelik (2019) çalışmalarında ticari serbestleşme ve vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi zaman serisi yöntemi ile araştırmışlardır. Çalışma Türkiye üzerine olup 1974-2017 dönemini kapsamaktadır. Analiz sonucuna göre, uzun vadede ticari serbestleşmenin ve doğrudan yabancı yatırımlarının vergi gelirlerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Görüldüğü üzere, literatür, ekonomik özgürlüğün yüksek olduğu ülkelerin yatırımcılar açısından çekici olduğunu ve bu ülkelerde büyüme performansını olumlu etkilediğine işaret etmektedir. Dolayısıyla, ekonomik özgürlüğün artması uygun yatırım iklimini hazırladığı için vergi gelirlerini de pozitif yönde etkilemektedir.

4. Veri Seti

Çalışmada, ekonomik özgürlüğün vergi gelirleri üzerindeki etkisi iki aşamalı sistem genelleştirilmiş momentler metodu analizinden istifade edilerek araştırılmıştır. Çalışmada ekonomik özgürlüğün vergi gelirleri üzerindeki etkisi ile birlikte ekonomik özgürlük endeksinin alt bileşenleri olan hukukun üstünlüğü, devlet büyüklüğü, düzenleyici verimlilik ve piyasa açıklığı endekslerinin vergi gelirleri üzerindeki etkisi ayrı ayrı araştırılmıştır. OECD'nin 20 kurucu ülkesi³ üzerine yapılan çalışma 2000-2020 dönemini kapsamaktadır. Çalışmada dengeli panel veri ile çalışabilmek adına 2000-2020 dönemine ait yıllık veriler kullanılmıştır. Tablo 1'de çalışmada kullanılan değişkenlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Değişkenlerin Tanımlanması

Kategori	Değişkenin Adı	Kısaltması	Kaynağı
Bağımlı Değişken	Vergi (%GSYH)	Tax	IMF
Bağımsız Değişken	Ekonomik Özgürlük	Ef	The Heritage Foundation
	Hukukun Üstünlüğü	Rl	
	Hükümet Büyüklüğü	Gs	
	Düzenleyici Verimlilik	Re	
	Piyasa Açıklığı	Mo	

Bu çalışmada, bağımlı değişken olarak vergi gelirleri (%GSYH) (tax), bağımsız değişken olarak ekonomik özgürlük endeksi (ef) ve endeksin alt bileşenleri olan hükümet büyüklüğü (gs), hukukun üstünlüğü (rl) ve piyasa açıklığı (mo) düzenleyici verimlilik (re) verileri kullanılmıştır. Vergi gelirleri verisi Uluslararası Para Fonu (IMF) veri tabanından, ekonomik özgürlük endeksi ve alt bileşenleri ise The Heritage Foundation veri kaynağından alınmıştır. Değişkenlere ilişkin genel açıklamalar şu şekildedir:

Ekonomik Özgürlük (ef): Ekonomik özgürlük bir ülkenin sosyo-ekonomik performansını arttırdığından söz konusu performanslardan alınan vergilerinde artmasına neden olacaktır. Bu doğrultuda, bir ülkenin ekonomik özgürlük düzeyinin vergi gelirlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyeceği varsayılmaktadır. Çalışmada, The Heritage Foundation tarafından ilk kez 1995 yılında yayımlanan ekonomik özgürlük endeksi kullanılmıştır. Bu endeks bireylerin ekonomik çıkarlarını özgürce sürdürmeyi hedefleyen ekonomik kurum ve kuruluşların refah düzeyi yüksek büyük bir toplum yaklaşımını temel almaktadır (Hussain ve Haque, 2016:1). Ekonomik özgürlük endeksi, ülkelerin (186) ekonomi politikalarındaki gelişmeyi ölçerken hükümet büyüklüğü (vergi yükü, hükümet harcamaları, mali sağlık), hukukun üstünlüğü (devlet bütünlüğü, mülkiyet hakları, yargı etkinliği), piyasa açıklığı (ticaret özgürlüğü, yatırım özgürlüğü, finansal özgürlük) ve düzenleyici verimlilik (iş özgürlüğü, emek özgürlüğü, parasal özgürlük) gibi 4 temel bileşen ve toplam 12 ekonomik özgürlük bileşeninden yaralanmaktadır. Endeks ölçümünde her kategori için 0-100 arasında bir puan verilmekte ve tüm kategorilerin ortalaması dikkate alınarak ekonomik özgürlük endeksi hesaplanmaktadır (Miller vd. 2018:55). Hesaplanan değere göre ülkeler; (0-49) baskı altında, (50-59) çoğunlukla özgür değil, (60-69) orta düzeyde özgür, (70-79) çoğunlukla özgür ve (80-100) özgür şeklinde 5 gruba ayrılmaktadır. Endeksteeki artış ülkenin ekonomik özgürlüğünün yüksek olduğunu anlamına gelmektedir.

³ ABD, Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Kanada, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, Türkiye, Yunanistan.

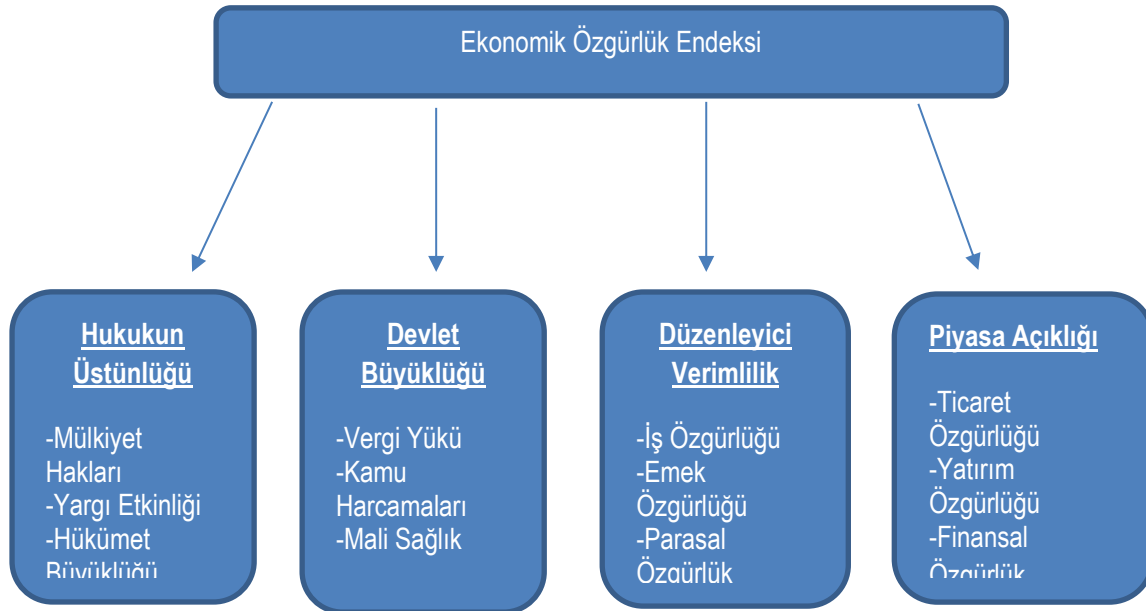
Hukukun Üstünlüğü (rl): Hukukun üstünlüğü ekonomik özgürlük endekslerinden biri olup mülkiyet hakları, yargı etkinliği ve hükümet bütünlüğü gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Hukukun üstünlüğü, hükümet etkinliğini bozan rüşvet ve yolsuzluk gibi eylemlerle yakından ilişkilidir. Yolsuzluk olgusu hükümetin vergi gelirlerini etkileyen önemli bir unsurdur. Dolayısıyla kişilerin mülkiyet haklarının devlet tarafından korunması, yolsuzluğun düşük olması yargının etkin çalışması gibi durumlarda yani hukukun üstünlüğü endeksinin yüksek olduğu durumda ekonomik faaliyetlerin maliyetleri azalır ve yatırım akışı artacağından vergi gelirlerinin artmasına neden olurken bu endeksin düşük olması ise vergi gelirlerinin azalmasına neden olabilmektedir (McQuillan ve Murphy, 2009: 7)

Hükümet Büyüklüğü (gs): Ekonomik özgürlük endekslerinden bir diğeri olan devlet büyüklüğü endeksi vergi yükü, kamu harcamaları ve mali sağlık gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Bir ülkede vergi yükünün artması bireyleri vergi ödemekten kaçınmaya ya da bireylerin vergi kaçınmasına neden olabilirken diğer yandan vergi yükünün düşük olduğu yerlerde ise firmalar yatırım yapabilmektedir. Öte yandan kamu harcamalarındaki büyük artışlar beraberinde borçlanmayı getirdiğinden borç yükünde ortaya çıkan büyümede ekonomik durgunluğa yol açabilmektedir. Ekonomik durgunlukta vergi gelirlerini azaltmaktadır (Çelik, 2013:20). Dolayısıyla devlet büyüklüğü endeksindeki artışın vergi gelirlerini negatif yönde etkilemesi beklenmektedir.

Düzenleyici Verimlilik (re): Ekonomik özgürlük endekslerinden biri olan düzenleyici verimlilik endeksi iş özgürlüğü, emek özgürlüğü ve parasal özgürlük bileşenlerinden oluşmaktadır. Söz konusu bu kriterler vergi gelirlerini etkileyebilmektedir. Bu çerçevede devlet kısıtlaması olmadan firmaların ve işçilerin özgürce etkileşime girme derecesinin yüksek ve para politikasının istikrarlı olması durumlarında ekonomide verimlilik ve üretkenlik artacağından vergi gelirleri bu durumdan olumlu etkilenecektir (Cebula ve Clark, 2014). Dolayısıyla bir ülkede düzenleyici verimlilik endeksindeki artış vergi gelirlerini pozitif yönde etkilemesi beklenmektedir.

Piyasa Açıklığı (mo): Bir diğeri ekonomik özgürlük endeksi de piyasa açıklığıdır. Bu endeks ticaret özgürlüğü, yatırım özgürlüğü ve finansal özgürlük bileşenlerinden oluşmaktadır. Ülkelerde ticaretin serbestleşmesi beraberinde ticaret hacmini artırarak vergi gelirlerinin artmasına neden olabilmektedir. Finansman olanaklarının genişlemesine neden olan finansal özgürlük ise rekabeti teşvik ederek ve vergi tahsilini kolaylaştırarak vergi gelirlerini arttırabilir. Ayrıca, ülkede yatırım özgürlüğü sonucunda ülkeye daha fazla yatırım yapılacağından hem kurumlardan hem de istihdam edilenlerden alınacak kurumlar vergisi ve gelir vergisinin artmasına neden olacaktır (Quazi, 2007:329). Dolayısıyla, bir ülkede piyasa açıklığı endeksindeki artışın vergi gelirlerini pozitif yönde etkilemesi beklenmektedir.

Şekil 3'te ekonomik özgürlük endeksi bileşenleri gösterilmektedir.

Şekil 3. Ekonomik Özgürlük Endeksinin Kategorileri

Kaynak: Miller vd. (2020:58).

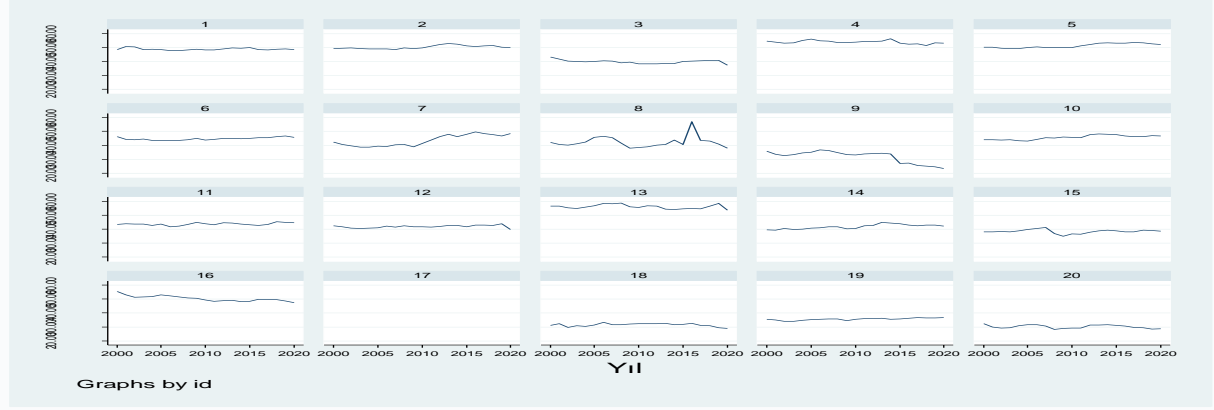
Tablo 2'de modelde kullanılan değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Tüm değişkenlerin toplam gözlem sayısı 420'dir. Analiz döneminde (2000-2020) ülkelerin vergi gelirleri ortalaması % 42.73, minimum %23.36 maksimum %58.62'dir. Ekonomik özgürlük endeksinin ortalaması ise 70.58 iken hukukun üstünlüğü endeksinin ortalaması 77,

hükümet büyüklüğü endeksinin ortalaması 49, düzenleyici verimlilik endeksinin ortalaması 76 ve piyasa açıklığı endeksinin ortalaması 77'dir.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler

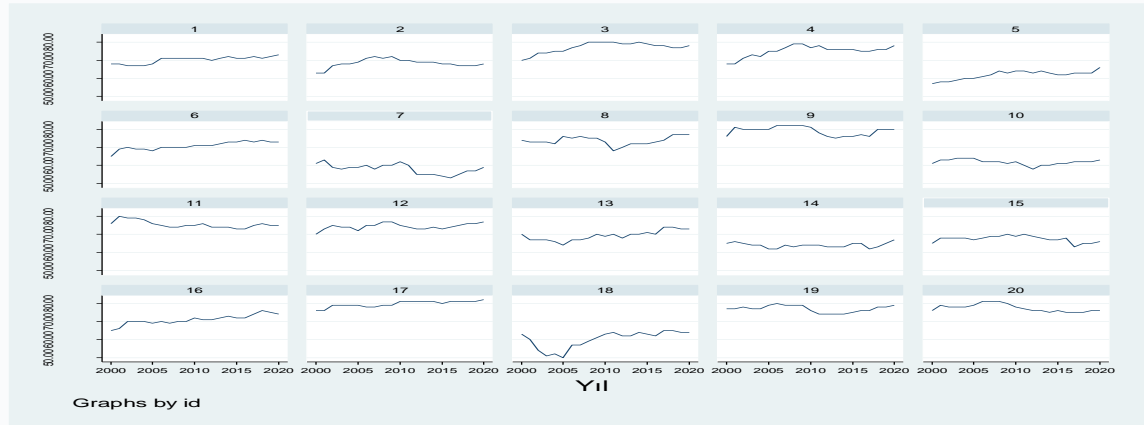
	tax	ef	rl	gs	re	mo
Gözlem	420	420	420	420	420	420
Ortalama	42.730	70.585	77.436	49.092	76	76.903
Standart Sapma	7.755	6.889	14.369	14.743	7.973	8.157
Minimum	23.360	50	36.5	15	48	52
Maksimum	58.620	82	95	81	95	89

Şekil 4 ve Şekil 5'de kurucu 20 OECD ülkesinin vergi gelirleri ve ekonomik özgürlük değişkenlerinin eğimleri grafikleri yer almaktadır.

Şekil 4. Ülkelerin Vergi Gelirlerine Ait Eğimler

Ülkelerin vergi gelirleri grafiğine bakıldığında (Şekil 1), Avusturya (1), Belçika (2), Danimarka (4), Fransa (5), Almanya (6), Yunanistan (6), İzlanda (7), İtalya (10) ve Norveç'te (13) genelde yüksek, İrlanda (9), İspanya (15), İsviçre (17), Türkiye (18), Birleşik Krallık (19) ve ABD (20) genelde düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 5. Ülkelerin Ekonomik Özgürlüklerine Ait Eğimler

Ülkelerin ekonomik özgürlük grafiğine bakıldığında (Şekil 2) ise, Fransa (5), Yunanistan (7), İtalya (10), Portekiz (14), İspanya (15) ve Türkiye (18) genelde düşük, Avusturya (1), Belçika (2), Kanada (3), Danimarka (4), İzlanda (8), İrlanda (9), Lüksemburg (11), Hollanda (12), İsviçre (17), Birleşik Krallık (19) ve ABD (20) genelde yüksek olduğu görülmektedir.

5. Araştırma Yöntemi

Ülkeler arası veri setlerinin kullanımının artmasıyla birlikte panel veri modellerinin önemi artmıştır. Ancak bir dönemdeki iktisadi davranış büyük oranda geçmiş davranış biçimlerinin ve eski deneyimlerin etkisinde olmasından dolayı iktisadi ilişkiler değerlendirilirken değişkenlerin bir önceki dönem değerlerinin de açıklayıcı faktörler olarak modellerde ele alınması önemlidir (Yerdelen Tatoğlu, 2020:113). Literatürde yer alan panel veri modellerinde de dinamik modeller sıklıkla kullanılmaktadır. Dinamik modeller bağımlı değişkenin bir önceki dönem değerinin bağımsız değişken olarak modelde yer alması durumudur.

Ancak, dinamik modellerde hata teriminin bağımlı değişkenin bir önceki dönem değeriyle ilişkili olması, EKK tahmincisinin tutarsız ve sapmalı sonuçlar vermesine sebep olabilmektedir (Baltagi, 2005:135). Bu gibi problemleri gidermek amacıyla dinamik panel tahminlerinden biri olan GMM yöntemi önerilmiştir. GMM yöntemi hem uygulama kolaylığı hem de model için gerekli olan araç değişkenlere ilişkin basit varsayımları içermesinden dolayı dinamik model tahminlerinde sıklıkla kullanılmaktadır.

GMM tahmin yöntemi iki aşamalı bir tahmincidir. Bir başlangıç yarı kesin artı ağırlık matrisi parametrelerinin tutarlı tahminlerini elde etmek için ilk aşamada kullanılır. Söz konusu bu tutarlı tahminler dikkate alındığında, etkili iki aşamalı tahminlerde etkili ağırlık matrisi için tutarlı bir ağırlık matrisi oluşturulabilir ve bu matris asimptotik olarak kullanılır. Öte yandan, zaman serileri tesadüfi ya da kalıcı yürüyüş sürecine yakın olduğunda değişkenlerin bir önceki dönem değerleri içsel değişkenlerle zayıf bir ilişki içinde olur ve bu değişkenler zayıf enstrümanlar olarak adlandırılır. Değerli gözlemlerin kaybolmasına neden olabilen birinci farklar GMM tahmincisi zayıf bir performans göstermesi olası olacağından tutarsızlık ve yanlılık gibi sonlu örneklem özellikleri zayıftır. Bu nedenle yine GMM yöntemine dayalı olan Arellano ve Bover (1995) ve Blundell ve Bond (1998) tarafından geliştirilen iki aşamalı sistem genelleştirilmiş momentler tahmincisi daha etkin olduğu görülmüştür (Hou ve Chen, 2013: 187).

Arellano ve Bover (1995) dinamik panel veri modellerde etkin araç değişken tahmini için “ortogonal sapmalar” yöntemini kullanmayı önermişlerdir. Bu yöntemde, birinci farklar yönteminde olduğu gibi cari dönemden bir önceki dönemin farkı alınmamakta, bunun yerine değişkenin tüm mümkün olası değerlerinin ortalamasının farkı alınmaktadır. Böylelikle, bilhassa dengesiz panel veri setlerinde bile birinci farklar yönteminin ortaya çıkardığı veri kaybı azaltılmış olur. Blundell ve Bond (1998) ise zaman boyutunun küçük olduğu ($T < N$) durumda dinamik panel veri modelinin etkin tahmincisini elde etmek için faydalanılan ekstra moment koşulunun üzerinde durmuşlardır (Yerdelen Tatoğlu, 2020:138-140).

İki aşamalı GMM tahmincisinin tutarlı olup olmadığı iki temel varsayıma dayanmaktadır. Bunlar; otokorelasyon ve araç değişkenlerin geçerliliği varsayımlarıdır. Hata terimlerinin seri korelasyon taşımamasını ifade eden otokorelasyon Arellano-Bond (1991) tarafından önerilen AR(1) ve AR(2) test istatistikleridir. Bu test, birinci fark modelinin kalıntıları için “ikinci mertebeden otokorelasyon yoktur” temel hipotezini sınamaktadır. H_0 hipotezi “otokorelasyon yoktur” şeklinde kurulmaktadır. Test istatistiğinde birinci mertebeden (AR(1)) negatif otokorelasyon olması GMM tahmincilerinin etkin olabilmesi içinde ikinci mertebeden (AR(2)) otokorelasyon olmaması beklenmektedir. Araç değişkenlerin geçerliliği yani uygun olup olmadığı ise Sargan testi ile sınanmaktadır. Bu testin temel hipotezi yani H_0 hipotezi “aşırı tanımlama kısıtlamaları geçerlidir” şeklinde kurulmaktadır. Test istatistiği sonucunda H_0 hipotezinin reddedilememesi beklenmektedir.

Çalışmada ekonomik özgürlük ve alt bileşenlerinin vergi gelirleri üzerindeki etkisi GMM yöntemi yardımıyla analiz edilmiş olup tahmin edilen ekonometrik modeller aşağıdaki gibidir:

$$tax_{it} = \beta_1 tax_{it-1} + \beta_2 ef_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$tax_{it} = \beta_1 tax_{it-1} + \beta_2 rl_{it} + \beta_3 gs_{it} + \beta_4 re_{it} + \beta_5 mo_{it} + \mu_{it} \quad (2)$$

Modelde kullanılan t alt indisi zamanı, i alt indisi ülkeleri, ε ve μ ise hata terimlerini ifade etmektedir. Model 1 ve Model 2’de bağımlı değişken olarak vergi gelirleri (%GSYH) verisi kullanılmıştır. Model 1’de bağımsız değişken olarak ekonomik özgürlük endeksi kullanılmıştır. Bu endeks 1995’den itibaren yıllık olarak hesaplanan verileri içermektedir. Endeks hukukun üstünlüğü endeksi, devlet büyüklüğü endeksi, düzenleyici verimlilik endeksi ve piyasa açıklığı endeksi olmak üzere 4 ana kriter ve 12 alt kriter dayalı olarak hesaplanmaktadır. Model 2’de ise bağımsız değişken olarak ekonomik özgürlüğün 4

ana kriteri olan hükümet büyüklüğü endeksi, hukukun üstünlüğü endeksi, piyasa açıklığı endeksi ve düzenleyici verimlilik endeksi kullanılmıştır.

6. Ekonometrik Bulgular

2000-2020 dönemini kapsayan çalışmada iki aşamalı sistem GMM yönteminden istifade edilerek ekonomik özgürlüğün vergi gelirleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Tablo 3'de iki aşamalı sistem GMM tahmin sonuçları sunulmuştur. GMM tahmin sonuçlarının tutarlılığı bazı diagnostik testler yardımıyla tespit edilmiştir. Bu testler, modelde kullanılan değişkenlerin bütün olarak anlamlılığını gösteren Wald testi, otokorelasyon sorunu olup olmadığını gösteren AR(1) ve AR(2) testleri ve araç değişkenlerin geçerli olup olmadığını gösteren Sargan testidir. Her iki modeldeki Wald Chi2 test sonuçları modellerin anlamlı olduğunu göstermektedir. Yine her iki modeldeki Sargan testi sonucuna göre araç değişkenlerin dışsal olduğu yani araç değişkenlerin geçerli olduğu görülmektedir. Bununla birlikte her iki modelde de AR(1) ve AR(2) test istatistiklerine göre hata terimlerinde 1.dereceden otokorelasyon bulunurken 2.dereceden otokorelasyon bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 3. GMM Analiz Sonuçları

Değişkenler	Model I (Bağımlı Değişken:tax)	Model II (Bağımlı Değişken:tax)
tax_{it-1}	0.8272*** (36.28)	0.7662*** (19.69)
ef	0.0942*** (11.93)	
rl		-0.0203 (-0.50)
gs		-0.0474*** (-7.50)
re		0.0300** (2.45)
mo		0.0926*** (5.25)
Diagnostik Testler		
Sargan Testi	18.2721 (1.0000)	18.3689 (1.0000)
AR (1)	-1.2452 (0.013)	-1.2405 (0.014)
AR (2)	0.8921 (0.372)	0.9312 (0.351)
Wald Chi2	1421.53***	781.39***
Gözlem Sayısı	400	400
Araç Sayısı	210	213

Not: ***, **, * sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Tablo 3'de görüldüğü üzere, her iki modelde de bağımlı değişkenin yani vergi gelirlerinin bir önceki dönem değeri istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlı ve pozitifdir. Bu durum bir önceki dönem vergi gelirlerinin gelecek yıllar vergi gelirlerini arttırmada etkili olduğunu göstermektedir. Model 1'de ekonomik özgürlük endeksi vergi gelirlerini istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlı ve pozitif etkilemektedir. Ekonomik özgürlük %1 arttığında vergi gelirleri %0.094 oranında artmaktadır. Bu durum ekonomik olarak daha özgür ülkelerin daha yüksek vergi elde etme potansiyeline sahip olduğunu ekonomik özgürlüklerin daha düşük olduğu ülkelerde ise vergi elde etme potansiyellerinin düşük olduğunu ifade etmektedir.

Model 2'de devleti büyüklüğü endeksi vergi gelirlerini istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlı ve negatif etkilemektedir. Devlet büyüklüğü %1 arttığında vergi gelirleri %0.047 oranında azalmaktadır. Düzenleyici verimlilik endeksi ile vergi gelirleri arasında istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Düzenleyici verimlilik %1 arttığında vergi gelirleri %0.030 oranında artmaktadır. Diğer bir bağımsız değişken olan piyasa açıklığı endeksi vergi gelirlerini istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlı ve pozitif etkilemektedir. Piyasa açıklığı %1 arttığında vergi gelirleri %0.092 oranında artmaktadır. Ancak hukukun üstünlüğü endeksi ile vergi gelirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada dinamik panel veri tahmincisinden biri olan İki Aşamalı Sistem GMM yönteminden istifade edilerek ekonomik özgürlük ve alt bileşenlerinin vergi gelirleri üzerindeki etkisi kurucu 20 OECD ülkesi özelinde yıllık veriler kullanılarak 2000-2020 dönemi için analiz edilmiştir.

Analiz sonucuna göre ekonomik özgürlük vergi gelirlerini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilemektedir. Elde edilen bu bulgu Egger & Winner (2004), Alabede (2018) ve Bahtiyar & Odabaşı (2020) çalışmalarını destekler niteliktedir. Bu sonuç analiz edilen ülke grubunda ekonomik özgürlük sayesinde kaynakların etkin ve verimli kullanımı sağlanarak üretim verimliliği artmaktadır ve ülkelerin vergi gelirleri artmaktadır şeklinde yorumlanabilir. Ekonomik özgürlük alt bileşenlerinin vergi gelirleri üzerindeki etkisine ilişkin analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara göre de düzenleyici verimlilik vergi gelirlerini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilemektedir. Bu bulgu, Cebula ve Clark, Sucu (2017) ve Kutbay (2020) çalışmalarının bulguları ile paralellik göstermektedir. Düzenleyici verimlilik endeksi iş özgürlüğü, emek özgürlüğü ve parasal özgürlük gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla bu sonuç ele alınan ülke örneğinde istikrarlı bir para politikasının varlığına ve devletin zorunlu kısıtlamaları olmadan işçilerin ve firmaların özgürce etkileşime girerek faaliyetlerini yürüttüklerini göstermektedir. Hükümet büyüklüğü ise vergi gelirlerini istatistiksel olarak anlamlı ve negatif etkilemektedir. Hükümet büyüklüğü endeksi kamu harcamaları, vergi yükü ve borç yüküyle ilişkilidir. Dolayısıyla bu sonuç ilgili ülkelerde vergi yükündeki artışın, bireyleri vergi ödememe yollarına sevk edip vergiden kaçınmalarına ya da vergi kaçırmalarına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, bu ülkelerde kamu harcamalarındaki artışın mevcut vergi gelirleriyle finanse edilemeyip ülkeleri borçlanmaya yönelttiği alınan borçlarında üretken yatırımlarda kullanılmadığı bu durumda ekonomik büyümenin engellenmesine yol açtığı söylenir. Ekonomik durgunluğun da ilgili ülkelerde vergi gelirleri tahsilatının azalmasına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir. Diğer bir bileşen olan piyasa açıklığı vergi gelirlerini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilemektedir. Bu bulgu, Jaffri vd. (2015) ve Nyanzi vd. (2018) çalışmalarının bulguları ile uyumludur. Bu sonuç ilgili ülkelerde yatırım özgürlüğü sonucu yatırımların arttığı böylelikle kurumlar ve istihdam edilen kişiler üzerinden alınan vergiler neticesinden vergi gelirlerinin arttığı söylenebilir. Öte yandan OECD üye ülkeler dışı açık ekonomilere sahiptir. Ülkeler dışı açıklık çerçevesinde ihracat gelirlerini arttırarak ekonomik performanslarını arttırmaları mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla elde edilen bu sonuç ülkelerin ticari serbestleşmesiyle beraber ticaret hacimlerini arttırarak vergi gelirlerini arttırdıkları şeklinde yorumlanabilir. Ancak, hukukun üstünlüğü ile vergi gelirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Sonuç olarak, kurucu 20 OECD ülkesinde ekonomik özgürlüğün vergi gelirleri tahsilatında oldukça etkili olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ülkelerde ekonomik özgürlüğün devamlılığı için uygulayacakları politikaları, vergi oranlarının düşürülmesi, dış ticaret hacminin artırılması, yeni girişimlerin desteklenmesi, bürokrasinin azaltılması ve kamu sektörünün ekonomiye müdahalesinin azaltılması doğrultusunda şekillendirmelidirler. Ayrıca, ülkelerin kamu harcamalarını azaltması ve verimli alanlara yapması, yaptıkları borçlanmayı da ekonomilerini canlandırmak amacıyla üretken yatırımlarda değerlendirmeleri gerekmektedir.

Kaynakça

- Acar, Mustafa (2010). Serbest Ticaret, Ekonomik Özgürlükler ve Refah. *Bilgi*, 53, 1-28.
- Addison, T. ve Levin, J. (2012). The Determinants of Tax Revenue in Sub Saharan Africa. *Nationell Konferens i Nationalekonomi*, (pp. 1-21). Stockholm 27-28 September 2012.
- Ade, M., Rossouw, J. ve Gwatidzo, T. (2018). Determinants of Tax Revenue Performance in the Southern African Development Community (SADC), *ERSA Working Paper*, 762.
- Ajaz, T. ve Ahmad, E. (2010). The Effect Of Corruption And Governance On Tax Revenues. *The Pakistan Development Review*, 49(4), 405-417.
- Alabede, J.O. (2018). Economic Freedom and Tax Revenue Performance in Sub-Saharan Africa. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 16(4), 610-638.
- Andrejovska, A. ve Pulikova, V. (2018). Tax Revenues In the Context of Economic Determinants. *Montenegrin Journal of Economics*, 14(1), 133-141.
- Ansari, M. M. (1982). Determinants Of Tax Ratio: A Cross-Country Analysis. *Economic And Political Weekly*, 1035-1042.
- Arif, I. ve Rawat, A.S. (2018). Corruption, Governance & Tax Revenue: Evidence from EAGLE Countries. *Journal of Transnational Management*, 23(2), 1-21.
- Babatunde, A., Ibukun, O., ve Oyeyemi, G. (2017). Taxation Revenue and Economic Growth in Africa. *Journal of Accounting and Taxation*, 9(2), 11-22.

- Bahtiyar, E. ve Odabaşı, H. (2020). Vergi Gelirlerini Etkileyen Bir Faktör Olarak Ekonomik Özgürlükler: OECD Ülkeleri Üzerinde Bir Analiz. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 137-161.
- Baltagi, H. B. (2005). *Econometric analysis of panel data*. Third Edition, England: John Wiley & Sons Ltd.
- Barkoczy, S. (2016). *Foundation of Taxation Law* (8th Edition). Melbourne, Australia: Oxford University Press.
- Basheer, M., Ahmad, A. ve Hassan, S. (2019). Impact Of Economic And Financial Factors On Tax Revenue: Evidence from The Middle East Countries. *Accounting*, 5(2), 53-60.
- Bayar, Y. ve Çelik, A. E. (2019). Ticari Serbestleşmenin Vergi Geliri Etkisi: Türkiye Örneği. *Maliye Dergisi*, 176, 428-440.
- Brautigam, D. A., Fjeldstad, O. H. ve Moore, M. (2008). *Taxation and State Building in Developing Countries: Capacity and Consent*, Cambridge University Press. assets.cambridge.org/97805217/16192/excerpt/9780521716192_excerpt.pdf. e.t. 27.12.2020.
- Bujang, I., Hakim, T. A. ve Ahmad, I. (2013). Tax Structure And Economic Indicators In Developing And High-Income OECD Countries: Panel Cointegration Analysis. *Procedia Economics and Finance*, 7, 164-173.
- Castro, G. A. ve Camarillo, D. B. R. (2014). Determinants of Tax Revenue in OECD Countries over the Period 2001-2011. *Contaduria Administracion*, 59(3), 35-59.
- Cebula, R. J. (2011). Economic Growth, Ten Forms of Economic Freedom and Political Stability: An Empirical Study Using Panel Data, 2003-2007. *Journal of Private Enterprise*, 26(2), 61-81.
- Cebula, R. ve Clark, J. (2014). Impact of Economic Freedom, Regulatory Quality, and Taxation on the Per Capita Real Income: An Analysis for OECD Nations and Non-G8 OECD Nations. Munich Personal RePEc Archive, <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/56605/>.
- Chafuen, A. ve Guzman, E. (2000). Economic Freedom and Corruption. Index of Economic Freedom. Ed. by G.P. O'Driscoll, Jr., K.R. Holmes, and M. Kirkpatrick (Eds.), The Heritage Foundation/The Wall Street Journal, Washington DC, 51-63.
- Chaudhry, I. S. ve Munir, F. (2010). Determinants Of Low Tax Revenue In Pakistan. *Pakistan Journal of Social Sciences (PJSS)*, 30(2), 439-452.
- Çalçalı, Ö. ve Altınar, A. (2019). Makro Ekonomik Açından Vergi Gelirlerinin Belirleyicileri: OECD Ülkeleri Üzerine Bir Uygulama. *Maliye ve Finans Yazıları*, 112, 175-198.
- Çalışkan, A. ve Çınar, F. (2018). Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Kamu Özel Ortaklığının Türkiye'de Sağlık Sektörü Öncülüğünde Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 8(2), 99-122.
- Çelik, K. (2013). İlköğretim Çağında Vergi Algısının İncelenmesi: Zonguldak İli Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Dioda, L. (2012). Structural Determinants of Tax Revenue in Latin America and the Caribbean 1990-2009. (CEPAL, No: 041). (Comisión Económica para América Latina y el Caribe).
- Egger, P. ve Winner, H. (2004). Economic Freedom and Taxation: Is There a Trade-Off in the Locational Competition Between Countries?. *Public Choice*, 118, 271-288.
- Fasoranti, M. M. (2013). Tax Productivity and Economic Growth. *Loem Journal of Business and Economics*, (1), 1-10.
- Feldmann, H. (2017). Economic Freedom and Human Capital Investment. *Journal of Institutional Economics*, 13(2), 421-445.
- Ghura, D. (1998). Tax Revenue in Sub-Saharan Africa: Effects of Economic Policies and Corruption. (WP98/135), IMF Working Paper.
- Gövdeli, T. (2018). Ekonomik Özgürlük, Turizm ve Ekonomik Büyüme: BRICST Ülkelerinde Konya Bootstrap Nedensellik Analizi. *UlîîD-IJEAS*, (Prof. Dr. Harun Terzi Özel Sayısı), 379-390.
- Güney, T. (2017). Ekonomik Özgürlük ve İnsani Gelişmişlik. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 1109-1120.
- HERITAGE FOUNDATION, (2009). Economic Freedom of the World: 2009 Annual Report, http://www.freetheworld.com/datasets_efw.html, (01.01.2021).

- Hou, N. ve Chen, B. (2013). Military Expenditure and Economic Growth in Developing Countries: Evidence from System GMM Estimates. *Defence and Peace Economics*, 24(3), 183-193.
- Hunady, J. ve Orviska, M. (2015). The Effect of Corruption on Tax Revenue in OECD and Latin America Countries. 20th International Conference on Theoretical and Practical Aspects of Public Finance, Prague.
- Hussain, M.E. ve Haque, M. (2016). Impact of Economic Freedom on The Growth Rate: A Panel Data Analysis. *Economies*, 4(2), 1-15.
- IMF (2019). Government Finance Statistics Yearbook. <https://data.imf.org/?sk=a0867067-d23c-4ebc-ad23-d3b015045405>, (20.12.2020).
- Jaffri, A. A., Tabassum, F. ve Asjed, R. (2015). An Empirical Investigation of The Relationship Between Trade Liberalization and Tax Revenue In Pakistan. *Pakistan Economic and Social Review*, 53(2), 317-330.
- Javid, A. Y. ve Arif, U. (2012). Analysis of Revenue Potential and Revenue Effort in Developing Asian Countries. *The Pakistan Development Review*, 51(4), 365-379.
- Kacprzyk, A. (2016). Economic Freedom–Growth Nexus in European Union Countries. *Applied Economics Letters*, 23(7), 494-497.
- Karagöz, K. (2013). Determinants of Tax Revenue: Does Sectorial Composition Matter?. *Journal of Finance Accounting and Management*, 4(2), 50-63.
- Karakurt, B. (2005). Sermaye Kaçışı Problemi Karşısında Değişen Vergilendirme Anlayışı. *Sosyoekonomi*, 2(2), 135-154.
- Karluk, R. (2014). Uluslararası Kuruluşlar. 7. Baskı, İstanbul: Beta Basım.
- Kutbay, H. (2020). Ekonomik Özgürlük ve Vergi Gelir Performansı Arasındaki İlişki: Yükselen Piyasa Ekonomileri İçin Panel Veri Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 40, 303-318.
- Leuthold, J. H. (1991). Tax Shares in Developing Economies: A Panel Study. *Journal of Development Economics*, 35, 173-185.
- Lin, B. ve Jia, Z. (2019). Tax rate, government revenue and economic performance: A perspective of Laffer curve. *China Economic Review*, 59 101307, <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2019.101307>.
- Lundeen, A. (2014). Economic Growth Drives the Level of Tax Revenue. October 15., <https://taxfoundation.org/economic-growth-drives-level-tax-revenue/> (11.01.2021).
- Macek, R. (2014). The Impact of Taxation on Economic Growth: Case Study of OECD Countries. *Review of Economic Perspectives*, 14 (4), 309-328.
- Maganya, M. H. (2020). Tax Revenue and Economic Growth in Developing Country: An Autoregressive Distribution Lags Approach. *Central European Economic Journal*, 7(54), 205-217.
- Mahon, JR., J. E. (2014). Economic Freedom and The Size of Government. *Challenge*, 57(1), 67-81.
- Mcquillan, L.J. ve Murphy, R.P. (2009). The Sizzle of Economic Freedom, Pacific Research Institute, San Francisco.
- Miller, T., Kim, B.A. ve Roberts, J.M. (2020). Index of Economic Freedom. Washington DC: The Heritage Foundation, heritage.org/Index, (20.01.2021).
- Muibi, S. O. ve Sinbo, O. O. (2013). Macroeconomic Determinants of Tax Revenue in Nigeria (1970-2011). *World Applied Sciences Journal*, 28(1), 27-35.
- Nezhad, M. Z., Ansari, M. S. ve Moradi, M. (2016). Determinants of Tax Revenue: Does Liberalization Boost or Decline It?. *Journal of Economic Cooperation and Development*, 3(2), 103-126.
- Nnyanzi, J.B., Bbale, J.M. ve Sendi, R. (2018). Financial Development and Tax Revenue: How Catalytic Are Political Development and Corruption?. *International Journal of Economics and Finance*, 10(8), 92-104.
- OECD (2018), Revenue Statistics 2018, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/rev_stats-2018-en, (08.06.2019).
- OECD (2020), Revenue Statistics 2020, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/8625f8e5-en>, (08.01.2021).
- Özmen, İ. (2016). Vergi Gelirlerinin Belirleyicileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz: BRIC-T. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(32), 232-252.

- Piatek, D., Szarzec, K. ve Pilc, M. (2013). Economic Freedom, Democracy and Economic Growth: A Causal Investigation in Transition Countries. *Post-Communist Economies*, 25(3), 267-288.
- Quazi, R.M. (2007). Economic Freedom and Foreign Direct Investment in East Asia. *Journal of the Asia Pacific Economy* 12(3), 329-344.
- Razmi, M. J. ve Refaei, R. (2013). The Effect of Trade Openness and Economic Freedom on Economic Growth: The Case of Middle East and East Asian countries. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 3(2), 376-385.
- Saha, S., Su, J. J. ve Campbell, N. (2017). Does Political and Economic Freedom Matter for Inbound Tourism? A Cross-National Panel Data Estimation. *Journal of Travel Research*, 56(2), 221-234.
- Sameti, M. ve Shahchera, M. (2006). Economic Freedom, Economic Growth & Governments Tax Revenue in (MENA). *Iranian Economic Review*, 10(17), 67-86.
- Sokolovska, O.V. (2016). Trade Freedom and Revenue from Trade Taxes: A Cross-Country Analysis. *Вестник СПбГУ*, 5(2), 52-67.
- Stein, L. V. (1994). On Taxation. R.A. MUSGRAVE, ve A.T. PEACOCK (Eds.) içinde, *Classics in the Theory of Public Finance*, (5. Edition). New York: St. Martin's Press.
- Sucu, M.B. (2017). Yükselen Piyasa Ekonomilerinde Ekonomik Özgürlük, Büyüme ve Kalkınma İlişkisi: Bir Panel Veri Analizi. *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, 2(2), 135-167.
- Şahin, İ. (2016). Türkiye'de 1980-2015 Yılları Arası Demokrasi, Ekonomik Özgürlük Ve Yolsuzlukların Ekonomik Büyümeye Etkileri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 317-334.
- Şentürk, S. H. (2014). Vergiye Gönüllü Uyum Sağlanmasında Fayda İlkesinin Rolü. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9(3), 129-143.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/iktisadi-isbirligi_ve-gelisme-teskilati-_oecd_.tr.mfa erişim tarihi 06.12.2020.
- Tanzi, V. ve Davoodi, H. R. (2000). Corruption, Growth and Public Finances. (WP/00/182), IMF Working Paper.
- Tekin, A., Güney, T. ve Sağdıç, E.N. (2018). The Effect of Economic Freedom on Tax Evasion and Social Welfare: An Empirical Evidence. *Journal of Management and Economics*, 25(1), 1-13.
- Tunçsiper, B. ve Biçen, Ö. F. (2014). Ekonomik Özgürlük ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin Panel Regresyon Yöntemiyle İncelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9(2), 25-45.
- Yalçın, S. (2006). Ekonomik Özgürlükler ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Açısından Bir İnceleme. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yerdelen Tatoğlu, F. (2020). İleri Panel Veri Analizi Stata Uygulamaları. 4. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi.

Extended Abstract

Aim and Scope

Various empirical studies have been conducted in different periods on the effects of tax revenues on macroeconomic variables such as economic growth, urbanization, openness, inflation and per capita income. However, the fact that countries have difficulty in obtaining tax revenues and the level of tax revenues have not changed for years has pushed countries and researchers to new searches. In this framework, it is important to investigate the effect of economic freedoms that increase economic performance on tax revenues, as well as the relationship between macroeconomic variables and tax revenues. In other words, when examining taxation performance, the effect of not only traditional factors but also non-traditional factors such as economic freedom should be investigated. A review of the literature indicates that countries with high economic freedom are attractive to investors and positively affect growth performance in these countries. Therefore, the increase in economic freedom positively affects tax revenues as it prepares the appropriate investment climate. This study aims to This study aims to the effect of the economic freedom index and its sub-components on tax revenues through Two-Stage System Generalized Moments Method analysis method. In what ways does economic freedom and its subcomponents affect tax revenues?

Methods

The study empirically investigates the effect of economic freedom on tax revenues. In the study was investigated separately together with the effect of economic freedom on tax revenues, the effect of the rule of law, state size, regulatory efficiency

and market openness indices, which are subcomponents of the economic freedom index, on tax revenues. The study on 20 founding countries of the OECD covers the period 2000-2020. Annual data for the period 2000-2020 were used in the study in order to work with balanced panel data. In this study, tax revenues (% GDP) are used as dependent variable. The economic freedom index and the sub-components of the index, namely the rule of law, government size, regulatory efficiency and market openness, were used as independent variables. Tax revenues data are taken from the International Monetary Fund (IMF) database. The economic freedom index and its sub-components are taken from The Heritage Foundation data source.

Findings and Conclusion

According to the results of the two-stage generalized moments analysis, economic freedom affects tax revenues statistically significantly and positively. This result can be interpreted as the efficient and productive use of resources thanks to economic freedom in the analyzed country group, increasing productivity and tax revenues of the countries. According to the findings obtained from the analysis results regarding the effect of economic freedom sub-components on tax revenues, regulatory efficiency affects tax revenues statistically significantly and positively. This result shows that there is a stable monetary policy in the sample of the country studied and that workers and firms freely interact and carry out their activities without the mandatory restrictions of the government. Government size affects tax revenues statistically significantly and negatively. Therefore, this result can be interpreted as the increase in the tax burden in the relevant countries, prompting individuals to avoid tax and cause them to avoid or evade taxes. In addition, it is said that the increase in public expenditures in these countries cannot be financed by existing tax revenues and is not used in productive investments in the borrowing borrowing that directs countries to borrow, thus causing economic growth to be undermined. It can be interpreted that the economic recession caused a decrease in tax revenues in the relevant countries. Market opening, which is another component, affects tax revenues statistically significantly and positively. As a result of this result, it can be said that investments increased as a result of the freedom of investment in the relevant countries, and thus tax revenues increased as a result of taxes levied on corporations and employed persons. However, there is no statistically significant relationship between the rule of law and tax revenues.